

A Fekete kolostorról

Kuncz Aladár emlékirata, a *Fekete kolostor*, amelyben az első világháború alatti, öt évig tartó franciaországi internálását írja le, kortársainál, íróársainál komoly visszhangra talált. Néhány érdekes citátum erejéig most ezekből adunk közre gondolatgazdag véleményeket. Először azonban Kuncz Aladár emlékiratából idézünk rövid részletet.

„A háború réme ösztönszerű megérzésben először éppen ezen az ünnepélyen támadt fel. Este fáklyásmenetet állítottunk össze a tenger felé. Zeneszóval vonultunk ki a part szikláinak közé. A menet eleje a holdfényben elterülő tenger felett már éppen a legmagasabb sziklára ért, amidőn Orbók barátom táncosnőjével mellettem előreszaladt. Mikor észrevett, hátra kiáltott: – Megüzentük Szerbiának a háborút! – A vidám, éneklő, muzsikaszós menetben zord kijózanítással hatottak rám e szavak. A menet vezetője ebben a pillanatban felnyújtotta fáklyáját a hallgatag ég felé, s ez most úgy égett, mint vérvörös rózsza.

Nekem ettől a pillanattól kezdve elment minden kedvem a szórakozástól. A háború kísértete mellém szegődött, s azóta – tizenhat éve – egy percre sem hagyott el. Vége volt gondtalan életemnek. Vége a fiataliságnak. Úgy éreztem, hogy huszonnyolc évemmel befejeztem az életemet, vagy legalábbis befejeztem egészen régi életmódot, régi világot.”

Kosztolányi Dezső

[...] „Szerénysége mely egész mivoltát betölti, nemcsak írását varázsolja művészi, árnyossá, egyensúlyozottá: őt magát is emberi magasságokba emeli. Van benne valami erkölcsi szerénység, mely olyan, mint a lélek illata. Sohase tör pálcát senki fölött, sem népek, sem egyének fölött. Még rabtartóit se gyűlöli. Téved, aki ezt a könyvet a franciák elleni vádiratnak tekinti. Mindenkit és mindent meg akar érteni. Mennyi jót, szépet, megindítót fedez föl lépten-nyomon a melléje beosztott francia közvitézekben, hogy hódol a francia nőknek és a francia műveltségnek, milyen megható szavakkal búcsúztatja el Guillaume káplárt, akit azért küldtek az arcvonalba, aki azért esett el mingyárt az első napon, mert a szegény páriákkal lefényképeztette magát.”

Németh Andor

[...] „Legélesebben látó műbírálóinkat is zavarba hozta a Fekete kolostor példátlan közönségikere. A tökélyre ritkán reagálnak ilyen közvetlenül, ilyen tüntető elismeréssel a tömeg. Amivel nem azt akarom mondani, hogy a Fekete kolostor nem igazi műremek. De a rajongás, amellyel olvassák s beszélnek róla, több a tökéletes munkának kijáró elismerésnél. A meghatottsággal vegyes áhítat, mely olvasóin elmaradhatatlanul erőt vesz, a megpillantott embernek szól, aki ezzel a könyvével felfedte volt magát. Aminthogy ebben a munkában csakugyan valami másnak az alibi-je az irodalom. A türelem és a megalázkodás iskolakönyve ez, egy szokatlan körülmények között lejátszódott megigazulás útikönyve, igazságra vezérlő kalauz, imitatio Christi, a vigaszt kereső lélek gyónása.”

Babits Mihály

[...] „A Fekete Kolostor tartalma rendkívül kényes és ezer veszélyt rejt magában az író számára az írásművészet szempontjából is. Mily biztos ösztönnel kellett vezetnie Kuncz Aladárt, hogy kikerülje jobbról és balról az ízlés Scylláit és Charibdisseit! A naiv dicsekvés és kéjelgő önbeszennyezés, lírai áradozás és felületes riportszerűség, fölös pathosz vagy cinikus könnyedség, kicsinyes dühök és

hiúságok kielégítése és még hamisabb tárgyilagosság, unalmas részletezés vagy hatóság poéntirozás, érzégsős siránkozás vagy pózos szárazság: csupa olyan dolgok, amikből csak egy árnyalat is az egész mű szépségét és erejét tehette volna kérdésessé. Kuncz könyvében mindennek nyoma sincs. Egyetlen hamis hangot, egyetlen gikszert, egyetlen magánérdekű részletet, pathétikus kisiklást, szentimentális giccsot nem találtam. Minden komoly, egyszerű és igaz, egész a stílusig, a mondatokig. Az írói gikszerek mellett másfajta gikszerek is lehetnek volna. Például a tárgy könnyen vezethetett volna elfogult, igazságtalan, gyűlölködő vagy ábrándos politikába, vagy valami apostolkodó vagy kultúra ellenes tendenciába. Kuncz ezekben sem esik bele. A nemzeti gyűlölködés távol van tőle; de éppoly távol az ellenség háborús bűneinek masochista mentegetése is. Elkéseredése a sovínizta nacionalizmus ellen, mely annyira oktalanul mérte rá és társaira a legembertelenebb szenvedéseket, érthető és természetes. De ez az elkéseredés sohasem viszi arra hogy a francia nemzet nagyságát tagadja, a francia kultúra értékeit, melyeket kevesen ismernek jobban mint ő, lekicsinyelje, vagy a franciák közül azoknak akik a fogságban is és a háború ásta nagy szakadékon át részvételt tudtak olykor feléje hajolni, melegségét és emberiségét elfelejtse.”

Schöpflin Aladár

[...] „A legkeresztényibb könyv a modern magyar irodalomban. Nem azért, mert tisztán érzett és tisztán ábrázolt vallási részletek vannak benne, mint az internáltak hajnali miséje a kis falusi templomban, szemben a kéruhás szelíd kis Mária-szoborral, nem azért, mert az író bensőséges eszmélkedésekkel próbálja öntudatosá tenni viszonyát a valláshoz. Az egésznek eszmei boltozata sajátképen keresztényi: a legszebb keresztény illúziók egyikének, a szenvedésben való megigazulás eszméjének pillérére van felépítve.” ♦ (Összeállította: WI)

Nyugatosok: Tóth Árpád, Laczkó Géza, Fenyő Miksa, Kuncz Aladár, Vedres Márk, Kosztolányi Dezső, Kosztolányi Ádám, Babits Mihály – a Maszol.ro portálról